

კონსტანტინე დიმიტრი-ან კიფიანის 45 წლის იუბილეს გამო

სვიმონ ლეონიძე („სამშობლო“ და ერისთვის)

გიქო („პეოზი“, სურდუკინის)

მეფე ლიონი („მეფე ლიონი“)

ოტო ჯოლია („და-მე“, გ. გუნიასი)

ცხადია, რომ კოტე კიფიანი 1878 წ. უკვე ცნობილია, როგორც ნიჭიერი შემსრულებელი სხვადასხვა როლების კომედიებსა და ვოდევილებში; იმის უკვე დამადასტურებელი საზოგადოების ყურადღება, როგორც ქართულ სცენის პირველი მოყვარულსა; როგორც სწავლის კლასიკურს ზიპსში, შექსპირის ტრაგედიაში, კოტე კიფიანი პირველად გამოვიდა 1878 წ. და ითანაშა შევლოზა. რასაკვირველია, ახალგაზრდა მოყვარული სათვის იმ დროს, როცა რეჟისორის მძლავრი ხელი აგრე რიგად არ მუშაობდა, ძნელი იქნებოდა გაბრუნება შევლოზას, რომელსაც ამოქმედებდა „არწმუნა“, დაუძინებელი მძლავრება და შურისძიება, და ეს სინამდვილე აღნიშნა კიდეც მაშინდელმა მემკვიდრემ.

როგორც მოგვხსენებთ, ნ. ენკენის თქმით 1879 წ. ჩაიყარა საფუძველი სამუდამო სცენის, რომელიც დღეს მტკიცე ნაღვსად სდგას. შესდგა სამუდამო დასი, რომლის ერთი დამამყვანებელთაგანი იყო კოტე კიფიანიც. კოტე კიფიანმა, როგორც სხვა ჩვენს ნიჭიერმა მსახიობებმა — ეასო აბაშიძემ, ვლ. ალექსი-მესხიშვილმა და სხვათა, — შექმნა თავის რეპერტუარი, შექმნა თავისი სკოლა. ვინ არ მოსულა კოტე კიფიანის თანაშით აღტაცებულნი, ვის არ ასტკებია გული, როდესაც კოტე კიფიანი ისე საუბრობდა თანაშობა-ფაშობის გიქოს, რეგავ თავქარიანს, სვიმონ ლეონიძეს, გარსევანს „არსენაში“ და სხ. კოტე კიფიანის ღირსეული მემკვიდრეა დღეს ვ. გამყრელიძე. დღეს გახვეტილი ვერობილში პირველმა, დროა ამავე ფერის აცვლენა ჩვენს ცხოვრებასა და ძნელი სახიფათო გახდა ჩვენს სცენაზე კოტე კიფიანის თანაშობა მსახიობთა თანაში. დრო მოვა და იმ ტიპების გაბრუნებას, რომელთაც თანაშობდა კოტე კიფიანი და მისი მემკვიდრე ვ. გამყრელიძე, შესაძლებელი აღარ გახდება. მხოლოდ თუ გვიხსნის ჩვენ ისტორიული პიესები ჩვენის განვლილი ცხოვრებიდან და კვლავ დაგვანახებენ სცენაზე გმირი-

ბსა, მამულისათვის თავადებულთა. ჯერ ხელ-უხლებელია ჩვენი ისტორიის ტრადიციული ამბები, „სამაქალი მრავალ არს, მომკელი კი მკირედი“, მაგრამ ნაშენს ნიჭიერი, წამოიხარა, — პოეტისა არ იყოს, — მხრები აისხეს დღესაოა.

კოტე კიფიანი მართა იმითი არ არის შესანიშნავი, რომ სამუდამო დასში იყო და თბილისის სცენაზე გამოდიოდა. იმის თვალსაჩინო დედასი მიუძღვის პრაგმა-ტიკაშიც. როგორც დასის შედგენაში, ისე შედგენაშიც მას ეხმარებოდა მოყვარულთა წარმოდგენები გარშემო და სურათში.

კოტე კიფიანს დედასი მოუძღვის ქართული მწერლობის წინაშეც, პირველი მისი ალწიერა, თუ არ ვცდები, არის მისი წერილები „გაგაგის წერილები სანდუ-რეზე“. ეს წერილები დაიბეჭდა კვარტალზე გაზეთ „ივერიაში“ 1877 (ნ. 20-21); წერილები დაწერილია მწვენიერის ქართულით და შეიცავს სანდუ-რის ალწიერას, მის ეტროვანებას, აქვს თარგმანები, პატარა-პატარა ამბები, რომელთა იბეჭდვობა ჩვენს დრო-გამოშვებით გამოცემებში. მასობის, მან ერთხელ მაჩვენა დროა „ბედი ქართლისა“, გადმოცა მისი შინაარსი, რომელიც ერთი მომხიბვლელი იყო. რა ბედი ეწია ამ მის ნაწარმოებს, არ ვიცი.

სამოქალაქიან წლებში ჩვენშიც დიდი ხალხისათვის მიმართულება, რომელიც ჩვენში რუსთა ხალხისათა ზეგავლენით გადმოინერგა. მაშინდელი ჩვენი ინტელექტუალური ძალიან გაიტაცა ამ ხალხისათვის. ახალგაზრდა ხარბად დაეწევა აღმართულ ლიტერატურას, რომელიც ძალიან გაიტაცდა და ყველგან მოედო. სხვათა შორის, კოტე კიფიანიც თვალსაჩინოა მონაწილეობას იღებდა ხალხისათვის მომართვებში. ითარგმნებოდა სხვადასხვა წიგნაკები და ვრცელდებოდა ხელთაწერად ხალხში. მალე ცნებ მი-გნიდან გატყდა: გაგვიჩვენა „გაგაგა“, რომელთა შორის შესანიშნავი იყო ცალკეული „გაგაგა“ იოსელიანი. 1878 წ.

თითქმის მთელი საქართველოს ახალგაზრდა დახმარების იოსელიანის წყალობით და, სხვათა შორის, კოტე კიფიანით. ზოგიერთი დაიკვირეს, მომეტებულ ნაწილში კი პოლიციის მხედველობის ქვეშ დასტოვეს. როდესაც 1878 წ. პეტერბურგში შეგზავნილი მოკლეს, მთავრობამ წამოიყვანა ხელი და ვეფხე, 1876 წელს პოლიციის მხედველობის ქვეშ დატოვებული, აღმინიჭებული წესით დააპატიმრა.

ერთს სადამოს, ენკენისთვის გასულს, 1878 წ. გზივარ მარტოა მკარალი ითანაშობის საპრობლემები, სულ არ გასულა ნახევარი საათი, შემოიკრიბა ითანაშობის კარმა და მომყვანეს კოტე კიფიანი. გვემა ერთმანეთის ნახვა, უფრო იმით, რომ ბოლომდე აღარ გახვეტილი იმით. იმით ღამეს, ღამის ათს საათზე მოიყვანეს გიგო: „გაგაგა“-ს სიმღერით ითანაშობის დაგვიანდეს, ჩვენს პირდაპირ ცალკე ჩასვას დათქვა ფურცელ-საზე.

ჩვენს იქ ყოფნა იმითი იყო შესანიშნავი, რომ ყოველს შაბათს ჩაბოლიდა კოტეს სანახა და მამა მისი, დიდებული მამულიშვილი დიმიტრი თავის მეუღლით ნინო იაგორის ასულით, თითქმის ერთი კვირის სამოთხე სანახავე მოჰქონდა. ტიპილად გვემსახურებოდა რამდენიმე საათს. მამულიშვილობაზე. ამ მრწამს, გვითხრა ერთხელ სულთანთა მოხუცმა, ჩვენი სული გაღონიერდება, გაღონიერდება იქამდე, რომ მსხვერპლად შევიწიოთ თავისა სამშობლოსათვის თითქმის საჩვენებელი აღარ იქნება. იშრომეთ, იმოქმედეთ!

გიგო ავლიშვილი უწყალოდ თავადი იყო, მაგრამ მომართვის დროს თავისი წვლილი შეჰქონდა, მტკიცე კაცი იყო და რასაც შეუწყვედა ახანაგობა, ნამდვილი შემსრულებელი იყო, ამისთან საოცარი ძალ-ღონეც შესწევდა. იყო ძალიან ენაწილიანი მოსაუბრე და მომხიბვლელი ოსტატი. ერთხელ დიმიტრიმ დიმიტრიმ ჰქათა:

— გიგო, შენ რაღა შეგწამებს, რისთვის დავიკვირეს?
— ნიჭისთვის, ჩემო ბატონო!
— როგორ თუ ნიჭისთვის?
— ვიდეოქანდარბის ოცნებები მოგხიბრა ჩემსას ბრუნში. ამა რას მოგვინდა, ჩემსას ქალაქის ნახევარ კი არ მოგვინდა, მაღა, გატეხილ ფანჯრებს თუ ეკრა გაყვითლებული ქალაქი. რომ ვერა ითანაგა-რა, მიაღწე ერთს ღიღს ხის ყუთსა.

დღეა-ჩემი დაჯდა ამ ყუთს და აღარ დგებოდა. ენდარბს ეგონა, სწორედ აქ არის, რაც არისო. ახადეს ყუთი და ნიჭის სული კი ეცა ენდარბსა. დღეა-ჩემი იმით არ დგებოდა ყუთიდან, რომ თავი არ შეერცხვინა ენდარბსა.

ნიჭის მტერი ვერა ითანაგა რა ენდარბსა და აღება იმით თუ დაიპყრესო.

დიმიტრიმ ბეგრი იქნა.

ერთი ამბები კიდევ: სატუსაღოს გზაში უფროსს, კოტეს ბიძას, ზაზა კიფიანს დიდხალად ფრინველი ჰყავდა მოშენებული; გზაში დადილობით; კოტემ სთქვა, მოდი, ერთი ინდოური დავიკვიროთ და მოგახარებოდა. გავქანდით დასაქვად; ინდოური „შა“ში გამოგვიძვრა და მე და კოტე ერთმანეთს დავეჯახეთ, ისე მძლავრად დავარტყი თავი კოტეს, რომ სათვალე-ვენსაც ცხვირში ჩამვტყე და კაცანდას მოგვრჩია. შენს მტერს, დაუსიდა ცხვირი. შაბათს დღეს ჩვეულებრივად გვეწვივნენ კოტეს მშობლები; რა ნახეს ცხვირდასხვებულ კოტეს, შესწუხდნენ. გეონათ, დარაჯებმა თუ უხუშრეს ასე მწარეთო და რა გაიგეს სიცილად არ ეყოთ. „რამდენსაც ბეგის რამეს განიცდიდ ცხოვრებაში, იმდენი გამოსადგე იქნება შემდგეში“, გვითხრა დიმიტრის დიდა დიმიტრიმ. დღეს კოტეს რომ ცხვირი ცოტა რამ გაბრუნებული აქვს, ჩვენი ყმაწვილური სიცოცხლის ამბავია.

ქეშპარტად, დიდი დედასი მიუძღვით სამშობლოს წინაშე ჩვენის სცენის მსახიობთა, და მათ შორის უხუცეს მათგანს კოტე კიფიანსაც; ქართულმა სცე-

ნამ, რასაკვირველია მწერლობასთან ერთად, ვესწავლა ქართული ენა; შეგვაყვარა იგი, გავიკეთეთ მობილა გული და გონება; შენ და გარედ აღარ ისმოდა ის ტიპილი ქართული, რამდენადაც, — ბოტის თქმულებისა არ იყოს, — ნინო წმიდა უკანადაც ქართველ ერს ქრისტეს მცნებასა, ქეთევან დედოფალი წააგებდა თავისი ერისა და სამშობლოსა, თანაშობისა და მათი სცენისა, სხვათა შორის, ფრანგულ ენაზე დასწერა და გამოაქვეყნა „თანაშობის ცხოვრება“, სხვათა შორის რამ აქვს ამ პირს ქართულ სასარგებლოდ გაკეთებული.

მეორე გახლდათ ელენე დიმიტრის ასული, მეუღლე თავის დროს კარგად ცნობილი ანტ. ლორთქიფანიძის, ელენე კიფიანის გახლდათ განათლებული ქალი. იყო საყვარელი ასული არა მარტო დედამისი, არამედ იმ დროის მთელის ქართველ საზოგადოების, იგი იღებდა მონაწილეობას ქართულ სცენის საქმეში და 1870 წლიდან თბილისში ზნობა გამოდიოდა თეატრში. თანაშობდა მთელირად. მისი სცენიკურის შრომი შეიერთა საზოგადოება აღტაცებული იყო.

მის გარდა იგი ქართულ მწერლობაში იღებდა მონაწილეობას, სხვადასხვა ენებიდან ქართულად პიესებსაც სთარგმნიდა. სხვათა შორის, მან სთარგმნა მოლიერის კომედია „სანაწილო“ ქართულ ენაზე, რომელიც დაიბეჭდა 1871 წელს „მწერლობაში“. ასევე სხვა პიესები აქვს მას ნათარგმნი. იგი მზრუნველ მონაწილეობას იღებდა ქართველ ქალბის თეატრ ეტრანაში, რომელიც ქ. ქუთაისში გამოდიოდა; სადაც იბეჭდებოდა მრავალი ნათარგმნი თხზულება ნი. ოლდემ თუ დიწერა ქართველ ქალბისათვის, იქ, სადაც გამოიქვეყნა 1870 წ. და 1880 წ. ქართველ მოღვაწეები, იქ არც „მწერლობა“ ასულის მოღვაწეობა იქნა.

ს. მაგალბლიშვილი.

დიმიტრი კიფიანის შვილები

ღირსეულმა დიმიტრი კიფიანმა ღირსეულად აღზარდა თავისი შვილები სამშობლო ქვეყნისათვის. პირველი გახლდათ ნიკოლოზი, განათლებული კაცი, ნაფიცი ვეპილი, ქართულ მწერლობაში ნიკოლოზის-მის სახელიც ცნობილია. იგი გატაცებული იყო ქართველი ერის სახალხო განათლებით, მტკიცე მან პირველად დაბეჭდა საქართველოში „არსენას“

ლესობით, საჩივარი შეიტანა იროდე ტყე-
შელაშვილმა, ს.-ფედერალისტების ცნო-

ილია აგენტმა, რის გამოც ეს არჩევნებიც გააუქმა აღმინისტრაციამ და ქუთაისი დარჩა უამომრჩევლოდ.

2) ნაოლაღვის საარჩევნო ნაწილში თავდაზნაურობის დებუტატმა ირაკლი თოფურაძემ, რომელიც შემდეგ ს. ფედერალისტებმა თავის ამომრჩევლად აირჩიეს, ისარგებლა წვრილი შემოსულების კრების თავმჯდომარის უფლებით და უკანონოდ გაჰყარა კრება ორ საარჩევნო კურსად. — თავ. ჩინუაშვილი, რომელიც გელოვანის სიტყვებით, მისი ერთგული მომხრეა, და სხვებმა დებუტატი სთხოვეს გუბერნატორს, რომ კრება ნაოლაღვის ნაწილად, სადაც წინადაც კრებები, მომხდარიყო ბანძაში, რათა ამით ხელი შეეშალა გეგმურობისა და მისი მომხრეების არჩევნისათვის ამ თხოვნის ძალით აღმინისტრაციამ, მართლაც, გადაიტანა კრება ბანძაში. — როცა ბანძის კრებაზე კენჭის დათვლა გამოაშკარავდა ს. დემოკრატების სრული გამარჯვება, თავ. ფაიფაშვილი სოც. ფედერალისტების წაგონებით დამატრია საარჩევნო კუთვნილება, რომელიც აღმინისტრაციამ და ამის შემდეგ შემოსულებმა თოფურაძემ შესწავილა კრება და გამოაცხადა, რომ კრება არ შემდგარა.

3) ფოთის არჩევნები, სადაც არჩეულ იქნენ სოც. დემოკრატების კანდიდატები, სრულიად უსაფუძვლოდ გააუქმა გუბერნატორმა სოც. ფედ. ანთ. ბოკერისა და კოს. თელისადმი მიმართული გასაჩივრების წყალობით, რის გამოც ფოთი დარჩა უამომრჩევლოდ.

4) ქუთაისის საგუბერნო საარჩევნო კრებაზე გელოვანი არჩეულ იქნა სათათბირო წევრად შემდგომ პირობებში: ა) ხელი ს. დემოკრატთა ამომრჩევლის გამოცხადებით იქნა, ბ) გელოვანმა მიიღო 17 ხმა წინააღმდეგ 15-ისა, გ) გელოვანის მოწინააღმდეგე 15 ხმით 12 სოციალ-დემოკრატების იყო, დ) გელოვანი კუთხის 9 ხმით გელოვანს მიემხრო მხოლოდ ერთი.

ს. ფედერალისტების მოქმედებისა და საგუბერნო საარჩევნო კრების შედეგისა და მისი მიხედვით, ჩვენ (ს. დემ.) ვთქვამთ კითხვას: შეიძლება თუ არა დემოკრატიული პარტიის დებუტატი არჩეული სხეულები პარტიებში ჩაითვალოს წესიერად (მართებულად) არჩეულ წარმომადგენლებად?

შრომის ჯგუფისა და სოც. ფედერალისტების პარტიის წარმომადგენლებმა წამოუდგინეს სასამართლო შემდეგი კითხვები:

1) არჩევნების გათვალისწინებით გეგმურობა განუცხადა ქუთაისში თავის თანამოაზრეს, რომ იგი მოახერხებს, რათა გელოვანი არ მიიღოს შრომის ჯგუფში და ამგვარ დროს გასაჩივრა სეპარატიზმის არჩევნები ქუთაისის და ფოთის ამომრჩევლების უფლებათა დაცვად, წავიდა პეტერბურგში და იქ განაგრძა საარჩევნო ბრძოლა სატახტო ქალაქის გასაღებში.

2) გუბერნის „დენსა“ და „რუსში“ აგენტობა დასწერა მძიმე ბრალდება ს. ფედერალისტების წინააღმდეგ, მაგალითად გელოვანი მხოლოდ მტრად აირჩიეს დებუტატად, რომ აღმინისტრაციამ აშკარად შეაჩივრებდა ქუთაისის გუბერნიაში ს. ფედერალისტებს.

3) შეუღლებული გეგმურობის არ სცოდნოდა, რომ ეს არ შეეფერებოდა სინამდვილეს: ა) როცა გ. ზდანოვიჩი საერთო სილამაზით აღმინისტრაციამ, რომელშიც შეიტანა ქალაქის საბჭომ, ბ) როცა მედინაგორის ცირკულირებისა და წინააღმდეგ პრაქტიკის წინააღმდეგ, ოთხი დღით წინ უკვე დანიშნულ არჩევნებში აღმინისტრაციამ შრომის პარტიის არამომხრეობის კლემენტები ქუთაისს მიუწერა, რათა ამით ხელი შეეშალა ს. ფედერალისტების კანდიდატის ა. ბაშაძის არჩევისათვის, გ) როცა მთავრობამ დაკეტა გაზეთი „კოლხიდა“ რომელიც არ იყო ს. ფედერალისტების პარტიული ორგანო, მაგრამ მხარს უჭერდა მათ კანდიდატს და ებრძოდა ს. დემოკრატებს, დ) როცა აღმინისტრაციამ გადასახლა ს. ფ. პარტიის წევრები და მათი მომხრეები იმისთვის, რომ ისინი იცავდნენ ს. ფედერალისტების კანდიდატს და სხვა.

4) თუ ვგულისხმობთ ამას მივიღებთ მხედველობაში, შესაფერისი საარჩევნო ბრძოლის ნიშნად ისეთი პოლიტიკა, როგორიცაა მამულეობის, ბატონობის და ციკლის, პროვოკატორობის, შოინიზმის, სომხებისა და ებრაელების წინააღმდეგო „პოპოლარების“ სურვილის დარღვევა და სხ. (ქართულ პრესაში) და იმის დაწერა, რომ მითითებული აღმინისტრაციის მხედველობა ს. ფედერალისტებს (სატახტო ქალაქის გასაღებში).

5) შესაფერისი კერძოდ სოციალისტების შრომის ბრძოლაში სარგებლობა

ისეთი პირობების აშკარა ცრუ ჩვენებით, რომელიც ჩირქოცხებულია არაა და რომელიც არ არის ღირსნი საზოგადოებრივ ნდობისა, როცა თვით მოპირდაპირეებმა ცხადდ იციან?

6) მართებულია თუ არა ჩვენების გამოცხადება სათათბიროში ისეთი განცხადებით, რომელიც უკვე გადაეცა განსახილველად სამედიკატო სასამართლოს, და რომელიც წარმოთქმული იყო მხოლოდ იმ განზახებით, რომ ჩირქი მოეცოდა ს. ფედერალისტების წარმომადგენლისთვის სათათბიროში?

7) შესაფერისი ს. დემოკრატების გამოცხადება პარტიული ორგანოში („ნაშა ზარია“ № 1, 1913) და აშკარა ცრუ ფაქტების დაბეჭდვა იმის შემდეგ, რაც შესაძლებელია სასამართლო სწორედ ამ ფაქტების და ცრუ ბრალდების გასარჩევად? 8) ყველა გამოარჩეულ ფაქტის მიხედვით, რომელსაც აღვიღოთ ჰქონდა არჩევნების დროს და რომელიც თავის დროზე იცოდა გეგმურობა, ჰქონდა თუ არა მას უფლება გაცხადებინა პრესაში, რომ ს. ფ. ბიძის მოქმედებები სრულიად შეუპოვრებელი და შეგუბებული აღმინისტრაციისათვის?

9) მართებულია თუ არა საჩივარი თ. ჩინუაშვილის შესახებ, რომ მას ცენზი არ ჰქონდა და იმის თხოვნა, რომ აღმინისტრაციამ შეამოწმოს რიცხვი იმ პირებისა, რომლებიც „შეცდომით“ შეიტანა აღმინისტრაციამ ამომრჩევლების სიაში? სასამართლომ მოუხმინა მხარეებს, მოწმეებს, გიცნო სხვადასხვა საბუთები, და შესწავლილი მასალის მიხედვით ასეთი პასუხები გასცა მხარეების კითხვებს, რომლებიც რედაქცია შეასწორა და რომლებიც დალაშქრა დამოუკიდებლად.

1. კითხვა: დამტკიცებულია, თუ არა, რომ ქილაძე გელოვანს ს. ფედერალისტების პარტიას. პასუხი: არა, არაა დამტკიცებული (ერთხმად).

2. კითხვა: თუ დამტკიცებული არაა ქილაძის ს. ფედერალისტების პარტიის წევრობა, არჩევნების დროს ხომ არ ყოფილა იგი იმდენად დასალოცებელი პარტიისათვის, რომ უკანასკნელმა პასუხი ავოს ქილაძის მოქმედებისათვის? პასუხი: არა, არ ყოფილა (სამი ხმა ორის წინააღმდეგ).

3. კითხვა: უნდა ეთქვას საყვედური თუ არა, ს. ფედერალისტების პარტიას, რომ მისი მომხრეები ვა. „იმერეთში“ (1913 წ. 17. ოქტ.) დამტკიცებულ წერილში გაოკვევით არ გამოესაუბრეს ქილაძის მოქმედებას. პასუხი: უნდა ეთქვას (ერთხმად).

4. კითხვა: დამტკიცებულია თუ არა, რომ იროდ ტყეშელაშვილი იყო აგენტი ს. ფედერალისტების პარტიისა. პასუხი: არა, არაა დამტკიცებული (ერთხმად).

5. კითხვა: პასუხისმგებელია თუ არა, ს. ფედერალისტების პარტია იმისთვის, რომ ჩინუაშვილი დებუტატი სთხოვა გუბერნატორს კრების ბანძაში გადატანა. პასუხი: სასამართლომ არ განიხილა ეს, რადგან თვითონ გეგმურობა უკან წაიღო ბრალდების ეს მუხლი (ერთხმად).

6. კითხვა: დამტკიცებულია თუ არა, რომ ნაოლაღვის არჩევნები ჩაიშალა ს. ფედერალისტების წყალობით ან მათის ჩაგონებით. პასუხი: არაა დამტკიცებული (ერთხმად).

7. კითხვა: პასუხისმგებელია თუ არა ს. ფედ. პარტია იმისთვის, რომ მისმა მომხრეებმა ხმები მისცეს სენაქის მარჯვენა თოფურაძის იმის შემდეგ, რაც მან წინასწარი კრება ნაოლაღვში გაუკეთა. პასუხი: პასუხისმგებელია (სამი ხმა ორის წინააღმდეგ).

8. დამტკიცებულია თუ არა, ბოკერისა და თელის ს. ფედ. პარტიის წევრობა. პასუხი: არაა დამტკიცებული (ერთხმად).

9. თუ ეს არაა დამტკიცებული, იმდენად დასალოცებელი ხომ არ იყვნენ პარტიისათვის არჩევნების დროს, რომ ს. ფედერალისტების პასუხი ავონ მათი მოქმედებისათვის იმდენად, რამდენად არ გამოესაუბრნენ მათ. პასუხი: პასუხისმგებელია კიანა (სამი ხმა ორის წინააღმდეგ).

10. კითხვა: პასუხისმგებელია თუ არა, ს. დემ. პარტია ნაოლაღვის არჩევნების განსახილველისთვის. პასუხი: გინაიდან სასამართლოს ხელი არ ჰქონდა საჩივრის ტექსტის, ხოლო სენაქის საარჩევნო კომისიის დიდებულებით, რომელიც მას მოეპოვებოდა, არ შეეძლო დანადგროვებით, საჩივრის ხასიათის გაგვევს, ანალოგიურად ეს კითხვა უპასუხოდ. ა) მაგრამ თუ მართალია გეგმურობის განცხადება, რომ საჩივრის შინაარსი იყო ჩინუაშვილის უმართებულო შეტანა წერილი მიწისმფლობელების სიაში მაშინ, როდესაც იგი მსხვილი ჩესკუთერა, სასამართლო აღიარებს ასეთს საჩივრის შემცდარად ან არა მართებულად (ერთხმად), მაგრამ არა დასაძაბისად (ოთხი ხმა ერთის წინააღმდეგ). ბ) თუ საჩივრის შინაარსი იყო აღმინისტრაციის იმისა, რომ ჩინუაშვილი უფლებამოსილი იყო დასაბრუნებლად ს. ფედერალისტების პარტიის წევრობა, მაგრამ არაა დასაძაბისად (ერთხმად).

არსი იყო აღმინისტრაციის იმისა, რომ ჩინუაშვილი აშკარა ცრუ ჩვენებით, რომელიც ჩირქოცხებულია არაა და რომელიც არ არის ღირსნი საზოგადოებრივ ნდობისა, როცა თვით მოპირდაპირეებმა ცხადდ იციან? 6) მართებულია თუ არა ჩვენების გამოცხადება სათათბიროში ისეთი განცხადებით, რომელიც უკვე გადაეცა განსახილველად სამედიკატო სასამართლოს, და რომელიც წარმოთქმული იყო მხოლოდ იმ განზახებით, რომ ჩირქი მოეცოდა ს. ფედერალისტების წარმომადგენლისთვის სათათბიროში? 7) შესაფერისი ს. დემოკრატების გამოცხადება პარტიული ორგანოში („ნაშა ზარია“ № 1, 1913) და აშკარა ცრუ ფაქტების დაბეჭდვა იმის შემდეგ, რაც შესაძლებელია სასამართლო სწორედ ამ ფაქტების და ცრუ ბრალდების გასარჩევად? 8) ყველა გამოარჩეულ ფაქტის მიხედვით, რომელსაც აღვიღოთ ჰქონდა არჩევნების დროს და რომელიც თავის დროზე იცოდა გეგმურობა, ჰქონდა თუ არა მას უფლება გაცხადებინა პრესაში, რომ ს. ფ. ბიძის მოქმედებები სრულიად შეუპოვრებელი და შეგუბებული აღმინისტრაციისათვის? 9) მართებულია თუ არა საჩივარი თ. ჩინუაშვილის შესახებ, რომ მას ცენზი არ ჰქონდა და იმის თხოვნა, რომ აღმინისტრაციამ შეამოწმოს რიცხვი იმ პირებისა, რომლებიც „შეცდომით“ შეიტანა აღმინისტრაციამ ამომრჩევლების სიაში? სასამართლომ მოუხმინა მხარეებს, მოწმეებს, გიცნო სხვადასხვა საბუთები, და შესწავლილი მასალის მიხედვით ასეთი პასუხები გასცა მხარეების კითხვებს, რომლებიც რედაქცია შეასწორა და რომლებიც დალაშქრა დამოუკიდებლად.

11) კითხვა: შესაფერისი თუ არა, საარჩევნო ბრძოლაში საზოგადოებრივ საზოგადოებას, როგორცაა დამტკიცებული, ბატონობის დაცვის, პროვოკატორობის, შოინიზმის, სომხებისა და ებრაელების დარღვევის სურვილის და ს. დამტკიცებულია, რომელსაც აბრალდებდნენ ს. დემ. პარტიის წევრები, რომლებიც „შეცდომით“ შეიტანა აღმინისტრაციამ ამომრჩევლების სიაში? დემოკრატულს, რომ ფედერალისტების წერილებში პოლიტიკის საერთო კოლო (ტონი) და ხასიათი სრულიად შეუფერებელია და როგორც ურანი, ისე გეოგრაფიკულ სივრცეში დასაბუთებულია, რომელიც მოქმედებდა პარტიის საერთოდ, ისე კერძო წარმომადგენლებს. ამასთანავე ჩანდნად სასამართლო გაცნო წარმომადგენლის ორგანოს, სხეულებს საზოგადოებრივ საზოგადოებას უფრო შინაარსი მიმართდნენ ს. დემოკრატები, ვიდრე ს. ფედერალისტები.

სასამართლოს საჭიროდ მიიჩნია გაკეთება ასეთი საარჩევნო ბრძოლა (ერთხმად).

დანიარჩეულ მუხლებს მოეცა წერილები: ქილაძე თუ არა გელოვანს უფლება ეთქვას, რომ ს. დემოკრატებმა ქილაძის დასწერა ა. ბაშაძის და სხ. — ეს კითხვა სასამართლომ სამი ხმით ორის წინააღმდეგ უკუარაღმდეგობა დასტავა, როგორც არა მნიშვნელოვანი. — შესაფერისი თუ არა, სასამართლომ მიმართა არა სანდო პირობის ჩვენებას? სასამართლოს პასუხი: არაა დამტკიცებული, რომ სხეულები პირები არ იყვნენ აშკარა არა-სანდო (ერთხმად). — ჩინუაშვილის გამოცხადება შესახებ სასამართლომ ერთხმად აღიარა, რომ მას არ ჰქონდა განზახვა ს. ფედერალისტების წარმომადგენლის დამტკიცებისა. — ანაშა ზარია? წერილები შესახებ სასამართლომ პერიოდის (ერთხმად), რომ ამ ორგანოს არავითარი საორგანიზაციო კავშირი არა აქვს სათათბიროს სოც. დემოკრატ. ფრაქციასა და კავსაფელ სოც. დემოკრატებთან. — ჰქონდა თუ არა უფლება გეგმურობის ეთქვას, რომ ს. ფედერალისტები მოქმედებდნენ სრულიად შეგუბებული და შეუპოვრებული აღმინისტრაციისათვის? ამ კითხვის სასამართლომ ერთხმად უპასუხა: არ ჰქონდა.

სასამართლოს საერთო დასკვნა ჩვენმა მითხველებმა უკვე იცით, სასამართლოს განაჩენი შრომის ჯგუფის არჩეულმა მოსამართლემ ვოდოვო-ვოვამ განსაკუთრებული აზრი დაუთმო ხელის გეგმურობის შესახებ, ბერენშტაინმა (პ. ჯ.) ოთხი მუხლის პარტისკომა (ს. დემ.) ერთის და კროსმალა (ს. დემ.) ერთის მუხლის შესახებ. (სახ. გაზ.)

შაიქის-მრეწველთა სოფლების მასწავლებლებს საუბრადებდა.

„თუკის“ 152 ნომრში დასტავა ჩემი წერილი შაიქის-მრეწველთა საუბრადებდა, იქ იყო ნათქვამი საჭირო სოფლის მასწავლებელთა უმეტეს შემთხვევაში გაუგებრობა. მრეწველთა გრუპმა მაქცია უფრადება აღნიშნულ წერილს. სადავო სოფლის მასწავლებლებს დაუნიშნა ჯამგარი 25 მანეთი წყაღაში, ასე რომ თქვე კრებათ 2 მან. 8 კაბ.

ამ გრუპებმა იფრად შეურადებდა თურმე მასწავლებლებს. და დაშიგნება ჩუთვლით ამგვარი საზოგადოების მიღება.

მართლაც, თუკი მრეწველთა, ამგვარი გრუპი, ასე მდიდრე გასაძრავო რა მათი სხვადასხვა? განსაკუთრებული კრების სიფინსის გამოსახად რად გათმინა ასეთი სიძნელე გამსწავლებელთა მამარი, რადესი დაწარმნ მასმასწავლებლებს გუგუხვად შაიქურად.

როგორც თუკი მასწავლებლებს მოესწავით, ამ მდგომარეობაში წყაღა სათაფლი სოფლებში საზიან თითო კომპლექტზე იძლევა

სადავო სოფლის მასწავლებლებმა 60 - 60 მანეთს; მ. მასადავო, შაიქის საზოგადოებას მასწავლებელთა მასწავლებელთა უფლება რადან მას სასამართლომ 1886 წ. დისება ჩაიშორება, მაშინ სასამართლო არ სცნობდა ასეთს საჩივრის დასაბრუნებლად (ათხი ხმა ერთის წინააღმდეგ), მაგრამ იქრობს, რომ უკეთესი არ აღძვრა ამგვარის საჩივრების (ერთხმად). გ) თუ საჩივრის შინაარსი იყო აღნიშნა იმისა, რომ წმუნე-ბულებს რიცხვი მომატებული სახელმწიფო გადასახადების საერთოდ აღსახადებთან შეერთებით, ასეთი საჩივარი შეუფერებელია, მაგრამ მართლ იმ შემთხვევაში, თუ ანაიტი გამოაჩინებდა მდიდრული ორსავე საარჩევნო ნაწილში და არა მხოლოდ ერთში (ერთხმად). დ) სასამართლოს აზრით, ფოთის და ქუთაისის არჩევნების განსახილველად, როგორც საჩივრის ხასიათით, ისე დროის ეთარებით უფრო მეტის გაცივების ღირსი, ვიდრე საჩივრის აღძვრა. — მუღში ნაჩვენებ პირობებში (ერთხმად).

11) კითხვა: შესაფერისი თუ არა, საარჩევნო ბრძოლაში საზოგადოებრივ საზოგადოებას, როგორცაა დამტკიცებული, ბატონობის დაცვის, პროვოკატორობის, შოინიზმის, სომხებისა და ებრაელების დარღვევის სურვილის და ს. დამტკიცებულია, რომელსაც აბრალდებდნენ ს. დემ. პარტიის წევრები, რომლებიც „შეცდომით“ შეიტანა აღმინისტრაციამ ამომრჩევლების სიაში? დემოკრატულს, რომ ფედერალისტების წერილებში პოლიტიკის საერთო კოლო (ტონი) და ხასიათი სრულიად შეუფერებელია და როგორც ურანი, ისე გეოგრაფიკულ სივრცეში დასაბუთებულია, რომელიც მოქმედებდა პარტიის საერთოდ, ისე კერძო წარმომადგენლებს. ამასთანავე ჩანდნად სასამართლო გაცნო წარმომადგენლის ორგანოს, სხეულებს საზოგადოებრივ საზოგადოებას უფრო შინაარსი მიმართდნენ ს. დემოკრატები, ვიდრე ს. ფედერალისტები.

სასამართლოს საჭიროდ მიიჩნია გაკეთება ასეთი საარჩევნო ბრძოლა (ერთხმად).

დანიარჩეულ მუხლებს მოეცა წერილები: ქილაძე თუ არა გელოვანს უფლება ეთქვას, რომ ს. დემოკრატებმა ქილაძის დასწერა ა. ბაშაძის და სხ. — ეს კითხვა სასამართლომ სამი ხმით ორის წინააღმდეგ უკუარაღმდეგობა დასტავა, როგორც არა მნიშვნელოვანი. — შესაფერისი თუ არა, სასამართლომ მიმართა არა სანდო პირობის ჩვენებას? სასამართლოს პასუხი: არაა დამტკიცებული, რომ სხეულები პირები არ იყვნენ აშკარა არა-სანდო (ერთხმად). — ჩინუაშვილის გამოცხადება შესახებ სასამართლომ ერთხმად აღიარა, რომ მას არ ჰქონდა განზახვა ს. ფედერალისტების წარმომადგენლის დამტკიცებისა. — ანაშა ზარია? წერილები შესახებ სასამართლომ პერიოდის (ერთხმად), რომ ამ ორგანოს არავითარი საორგანიზაციო კავშირი არა აქვს სათათბიროს სოც. დემოკრატ. ფრაქციასა და კავსაფელ სოც. დემოკრატებთან. — ჰქონდა თუ არა უფლება გეგმურობის ეთქვას, რომ ს. ფედერალისტები მოქმედებდნენ სრულიად შეგუბებული და შეუპოვრებული აღმინისტრაციისათვის? ამ კითხვის სასამართლომ ერთხმად უპასუხა: არ ჰქონდა.

სასამართლოს საერთო დასკვნა ჩვენმა მითხველებმა უკვე იცით, სასამართლოს განაჩენი შრომის ჯგუფის არჩეულმა მოსამართლემ ვოდოვო-ვოვამ განსაკუთრებული აზრი დაუთმო ხელის გეგმურობის შესახებ, ბერენშტაინმა (პ. ჯ.) ოთხი მუხლის პარტისკომა (ს. დემ.) ერთის და კროსმალა (ს. დემ.) ერთის მუხლის შესახებ. (სახ. გაზ.)

შაიქის-მრეწველთა სოფლების მასწავლებლებს საუბრადებდა.

„თუკის“ 152 ნომრში დასტავა ჩემი წერილი შაიქის-მრეწველთა საუბრადებდა, იქ იყო ნათქვამი საჭირო სოფლის მასწავლებელთა უმეტეს შემთხვევაში გაუგებრობა. მრეწველთა გრუპმა მაქცია უფრადება აღნიშნულ წერილს. სადავო სოფლის მასწავლებლებს დაუნიშნა ჯამგარი 25 მანეთი წყაღაში, ასე რომ თქვე კრებათ 2 მან. 8 კაბ.

ამ გრუპებმა იფრად შეურადებდა თურმე მასწავლებლებს. და დაშიგნება ჩუთვლით ამგვარი საზოგადოების მიღება.

მართლაც, თუკი მრეწველთა, ამგვარი გრუპი, ასე მდიდრე გასაძრავო რა მათი სხვადასხვა? განსაკუთრებული კრების სიფინსის გამოსახად რად გათმინა ასეთი სიძნელე გამსწავლებელთა მამარი, რადესი დაწარმნ მასმასწავლებლებს გუგუხვად შაიქურად.

როგორც თუკი მასწავლებლებს მოესწავით, ამ მდგომარეობაში წყაღა სათაფლი სოფლებში საზიან თითო კომპლექტზე იძლევა

სადავო სოფლის მასწავლებლებმა 60 - 60 მანეთს; მ. მასადავო, შაიქის საზოგადოებას მასწავლებელთა უფლება რადან მას სასამართლომ 1886 წ. დისება ჩაიშორება, მაშინ სასამართლო არ სცნობდა ასეთს საჩივრის დასაბრუნებლად (ათხი ხმა ერთის წინააღმდეგ), მაგრამ იქრობს, რომ უკეთესი არ აღძვრა ამგვარის საჩივრების (ერთხმად). გ) თუ საჩივრის შინაარსი იყო აღნიშნა იმისა, რომ წმუნე-ბულებს რიცხვი მომატებული სახელმწიფო გადასახადების საერთოდ აღსახადებთან შეერთებით, ასეთი საჩივარი შეუფერებელია, მაგრამ მართლ იმ შემთხვევაში, თუ ანაიტი გამოაჩინებდა მდიდრული ორსავე საარჩევნო ნაწილში და არა მხოლოდ ერთში (ერთხმად). დ) სასამართლოს აზრით, ფოთის და ქუთაისის არჩევნების განსახილველად, როგორც საჩივრის ხასიათით, ისე დროის ეთარებით უფრო მეტის გაცივების ღირსი, ვიდრე საჩივრის აღძვრა. — მუღში ნაჩვენებ პირობებში (ერთხმად).

11) კითხვა: შესაფერისი თუ არა, საარჩევნო ბრძოლაში საზოგადოებრივ საზოგადოებას, როგორცაა დამტკიცებული, ბატონობის დაცვის, პროვოკატორობის, შოინიზმის, სომხებისა და ებრაელების დარღვევის სურვილის და ს. დამტკიცებულია, რომელსაც აბრალდებდნენ ს. დემ. პარტიის წევრები, რომლებიც „შეცდომით“ შეიტანა აღმინისტრაციამ ამომრჩევლების სიაში? დემოკრატულს, რომ ფედერალისტების წერილებში პოლიტიკის საერთო კოლო (ტონი) და ხასიათი სრულიად შეუფერებელია და როგორც ურანი, ისე გეოგრაფიკულ სივრცეში დასაბუთებულია, რომელიც მოქმედებდა პარტიის საერთოდ, ისე კერძო წარმომადგენლებს. ამასთანავე ჩანდნად სასამართლო გაცნო წარმომადგენლის ორგანოს, სხეულებს საზოგადოებრივ საზოგადოებას უფრო შინაარსი მიმართდნენ ს. დემოკრატები, ვიდრე ს. ფედერალისტები.

სასამართლოს საჭიროდ მიიჩნია გაკეთება ასეთი საარჩევნო ბრძოლა (ერთხმად).

დანიარჩეულ მუხლებს მოეცა წერილები: ქილაძე თუ არა გელოვანს უფლება ეთქვას, რომ ს. დემოკრატებმა ქილაძის დასწერა ა. ბაშაძის და სხ. — ეს კითხვა სასამართლომ სამი ხმით ორის წინააღმდეგ უკუარაღმდეგობა დასტავა, როგორც არა მნიშვნელოვანი. — შესაფერისი თუ არა, სასამართლომ მიმართა არა სანდო პირობის ჩვენებას? სასამართლოს პასუხი: არაა დამტკიცებული, რომ სხეულები პირები არ იყვნენ აშკარა არა-სანდო (ერთხმად). — ჩინუაშვილის გამოცხადება შესახებ სასამართლომ ერთხმად აღიარა, რომ მას არ ჰქონდა განზახვა ს. ფედერალისტების წარმომადგენლის დამტკიცებისა. — ანაშა ზარია? წერილები შესახებ სასამართლომ პერიოდის (ერთხმად), რომ ამ ორგანოს არავითარი საორგანიზაციო კავშირი არა აქვს სათათბიროს სოც. დემოკრატ. ფრაქციასა და კავსაფელ სოც. დემოკრატებთან. — ჰქონდა თუ არა უფლება გეგმურობის ეთქვას, რომ ს. ფედერალისტები მოქმედებდნენ სრულიად შეგუბებული და შეუპოვრებული აღმინისტრაციისათვის? ამ კითხვის სასამართლომ ერთხმად უპასუხა: არ ჰქონდა.

სასამართლოს საერთო დასკვნა ჩვენმა მითხველებმა უკვე იცით, სასამართლოს განაჩენი შრომის ჯგუფის არჩეულმა მოსამართლემ ვოდოვო-ვოვამ განსაკუთრებული აზრი დაუთმო ხელის გეგმურობის შესახებ, ბერენშტაინმა (პ. ჯ.) ოთხი მუხლის პარტისკომა (ს. დემ.) ერთის და კროსმალა (ს. დემ.) ერთის მუხლის შესახებ. (სახ. გაზ.)

შაიქის-მრეწველთა სოფლების მასწავლებლებს საუბრადებდა.

„თუკის“ 152 ნომრში დასტავა ჩემი წერილი შაიქის-მრეწველთა საუბრადებდა, იქ იყო ნათქვამი საჭირო სოფლის მასწავლებელთა უმეტეს შემთხვევაში გაუგებრობა. მრეწველთა გრუპმა მაქცია უფრადება აღნიშნულ წერილს. სადავო სოფლის მასწავლებლებს დაუნიშნა ჯამგარი 25 მანეთი წყაღაში, ასე რომ თქვე კრებათ 2 მან. 8 კაბ.

ამ გრუპებმა იფრად შეურადებდა თურმე მასწავლებლებს. და დაშიგნება ჩუთვლით ამგვარი საზოგადოების მიღება.

მართლაც, თუკი მრეწველთა, ამგვარი გრუპი, ასე მდიდრე გასაძრავო რა მათი სხვადასხვა? განსაკუთრებული კრების სიფინსის გამოსახად რად გათმინა ასეთი სიძნელე გამსწავლებელთა მამარი, რადესი დაწარმნ მასმასწავლებლებს გუგუხვად შაიქურად.

როგორც თუკი მასწავლებლებს მოესწავით, ამ მდგომარეობაში წყაღა სათაფლი სოფლებში საზიან თითო კომპლექტზე იძლევა

ქალების სხვადასხვა მოდის ტანისამოსის სახელოსნო

„ბ ა რ ი ზ ი“

თ. ნ. გულორდამასი,

ბ. შაფერის და ბუკერის ვოფელ ოსტატისა,

<